

*Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет*

СОЦІОЛОГІЯ

***МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ***

*для здобувачів початкового рівня вищої освіти економічного
факультету спеціальності 071 «Облік і оподаткування»*

*м. Херсон
ХДАУ 2020*

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри професійної освіти економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету (протокол № 05 від 07.12.2020 р.)

Укладач – кандидат педагогічних наук, Черненко Н.І.

Черненко Н.І. Соціологія для здобувачів початкового рівня вищої освіти економічного факультету спеціальності 071. Облік і оподаткування. Методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських занять. Херсон, 2020. 29с.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Тематичний план	6
2. Плани практичних занять.....	7
3. Зміст практичних занять за темами.....	9
4. Питання для самостійного опрацювання.....	15
5. Тестові завдання до тем для підсумкового контролю.....	16
6. Список рекомендованої літератури.....	27

ВСТУП

У час глибоких системних трансформацій від кожної людини особливо очікується здатність до усвідомленої, розумної орієнтації в навколишньому світі. Кризовий стан життя людей закономірно обумовив потребу в соціологічних знаннях, тобто знаннях про суспільство. Соціологічний аналіз, соціологічне мислення й культура активно впроваджуються сьогодні в українську дійсність, стають значними для представників самих різних професій. Дисципліна «Соціологія» сприяє створенню у студентів уявлення про соціологію як самостійну науку, її особливості, структуру, функції, основні завдання. Вивчення соціології також необхідне для початкового формування у студентів гуманітарного /соціологічного/ стилю мислення.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити із специфікою соціологічного знання, його зв'язком з іншими суспільними дисциплінами, понятійним апаратом; роллю соціології як науки про суспільство, як теоретичне відображення соціальних відносин, суспільної діяльності; етапами розвитку соціологічної думки, її місцем у світовому культурному процесі; забезпечити філософське розуміння системного зв'язку всіх категорій соціології; сформуванати цілісне уявлення про суспільство як соціетальну систему.

Завдання:

Розкрити специфіку соціології, як науки про суспільство, її відмінність від інших наук, розкрити соціальні механізми, які забезпечують функціонування та розвиток суспільства, як системи взаємодіючих інтересів, потреб, цінностей, поведінки соціальних груп, а також пізнавальні, методологічні, практичні функції соціології, підвищення її ролі в сучасних умовах; обґрунтувати важливість існуючих теоретичних концепцій класичного та сучасного періодів розвитку соціального знання, показати їх особливості і взаємозв'язок; розкрити та пояснити особливості функціонування різних соціальних інститутів, важливість вивчення кожного з них для особистого життя людини; усвідомити значення різних спеціальних соціологічних теорій та галузевих соціологій для досягнення якісного загальноуніверситетського рівня студентів та їх високої професійної кваліфікації. Запропонована побудова викладу сприятиме засвоєнню студентами соціології як цілісної системи людських знань, осмисленню проблем, що породжені сучасною суспільною практикою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні поняття і основні категорії соціології як науки про суспільство;
- структуру системи соціологічного знання;
- соціологічні закони та категорії;
- етапи розвитку соціології як галузі наукового знання;
- процеси засвоєння соціального досвіду (соціалізації);
- особливості соціальні взаємодії як основи життєдіяльності суспільства;
- специфіку соціальних конфліктів у суспільстві та шляхи їх розв'язання;
- загальні, спеціальні та галузеві соціологічні теорії.

вміти:

- визначати соціологічні закони та категорії;
- характеризувати соціальну структуру суспільства;
- аналізувати етапи соціалізації людини та соціальні взаємодії;

- розв'язувати соціальні конфлікти в суспільстві;
- визначати зміст, предмет і завдання загальної, спеціальних і та галузевих соціологічних теорій (особистості, управління, економіки, праці, освіти тощо).

1. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ РОБІТ

№ них п/п	Тема	Кількість навчальних годин			
		Всього	З них		
			Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. ЗАГАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ					
Змістова частина 1: Предмет соціології й основні етапи розвитку соціологічної думки					
1.	Тема 1. Предмет і об'єкт, закони та категорії соціології. Місце соціології в системі, її зв'язок з іншими науками	12	4	2	6
2.	Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки. Структура і функції соціології як науки, її зв'язок з іншими науками	12	4	2	6
3.	Тема 3. Класична соціологія: основні етапи розвитку соціологічної думки. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології Соціологічна думка в Україні.	12	4	2	6
4.	Тема 4. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку. Соціальна структура суспільства, її основні види та елементи. Соціальна взаємодія: відносини, конфлікти, система соціального контролю	12	4	2	6
5.	Тема 5. Соціальні зміни і соціальні процеси: сутність, різновиди, причини. Соціальні рухи, їх природа і типи	12	4	2	6
6.	ПК ЗЧ 1				1
7.	Разом за змістовим модулем 1	61	20	10	31
8.	Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків. Структурні елементи особистості.	6	2	1	3
9.	Тема 7. Культура як соціальний феномен.	6	2	1	3
10.	Тема 8. Соціологія комунікацій	6	2	1	3
11.	Тема 9. Економічна соціологія	6	2	1	3
12.	Тема 10. Соціологія праці та зайнятості	5	2		2
13.	ПК ЗЧ 1				1
14.	Разом за змістовим модулем 2	29	10	4	15
15.	Усього	90	30	14	46

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Предмет і об'єкт, закони та категорії соціології. Місце соціології в системі, її зв'язок з іншими науками.

1. Соціально-економічні і науково-теоретичні передумови виникнення соціології
2. Предмет і об'єкт соціології
3. Закони і категорії соціології
4. Методи соціології: історичний, порівняльний, спостереження, експериментальний.
5. Місце соціології в системі суспільствознавства.

Тема 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки. Структура і функції соціології як науки, її зв'язок з іншими науками.

1. Протосоціологічний період у формуванні соціологічних поглядів.
2. Структура соціологічної науки
3. Структура соціологічного знання.
4. Функції соціології: теоретико-пізнавальна, інформаційна, прогностична, світоглядна.
5. Зв'язок соціології з іншими галузями наукового знання.

Тема 3. Класична соціологія: основні етапи розвитку соціологічної думки. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології Соціологічна думка в Україні.

1. Класичний період розвитку світової соціології.
2. Натуралістичні школи в соціології, представники.
3. Сучасна західна соціологія.
4. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології
5. Соціологічна думка і соціологія в Україні: зародження і розвиток

Тема 4. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку. Соціальна структура суспільства, її основні види та елементи. Соціальна взаємодія: відносини, конфлікти, система соціального контролю.

1. Поняття суспільства як системи. Основні принципи системного підходу до аналізу суспільства: сутність, структура, функціонування.
2. Соціальні зв'язки, соціальна взаємодія, соціальні відносини і соціальні конфлікти.
3. Детерміністський та функціональний аспекти аналізу суспільства.
4. Ознаки суспільства – комунікація, виробництво товарів та послуг, розподіл цих товарів, захист членів суспільства, відтворення суспільства, соціальний контроль.
5. Типи суспільств. Спосіб виробництва, рівень технології, характер управління, культура і релігія як критерії типології.

Тема 5. Соціальні зміни і соціальні процеси: сутність, різновиди, причини. Соціальні рухи, їх природа і типи.

1. Сутність соціальних змін, типологічна різноманітність.
2. Причини соціальних змін.

3. Соціальні рухи, їх природа і типи.
4. Соціальні процеси і їх різновиди

Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків.

1. Структурні елементи особистості. Сутність поняття «особистість» в соціології.
2. Соціальна структура особистості.
3. Покоління і їх відносини.
4. Гендер як характеристика особистості.
5. Соціальний статус і соціальні ролі особистості.
6. Сутність процесу соціалізації особистості.

Тема 7. Культура як соціальний феномен.

1. Соціальна сутність культури.
2. Основні функції культури.
3. Структурні елементи і форми вияву культури в житті людини та суспільства.
4. Загальнолюдське і національне в культурі.
5. Масова культура і духовне життя суспільства.

Тема 8. Соціологія комунікацій.

1. Історія виникнення соціології комунікації.
2. Предмет і об'єкт соціології комунікації.
3. Особливості функціонування масової комунікації.
4. Поняття «мовної особистості» і «комунікативної особистості» в соціології
5. Концептуальні підходи до вивчення впливу масової комунікації на суспільство.

Тема 9. Економічна соціологія.

1. Предмет, об'єкт і функції економічної соціології.
2. Категорії економічної соціології.
3. Економічна поведінка. Види соціально-економічної поведінки.
4. Становлення економічної соціології як науки.
5. Підприємництво як соціально-економічна діяльність.

Тема 10. Соціологія праці та зайнятості.

1. Предмет, об'єкт і функції соціології праці та зайнятості.
2. Категорії і поняття соціології праці та зайнятості.
3. Формування соціологічних ідей про працю.
4. Професійна соціалізація: трудова адаптація, соціально-психологічний клімат, мотивація трудової діяльності.
5. Роль соціології праці та зайнятості у вирішенні соціально-економічних проблем.

3. Зміст практичних занять за темами

Заняття 1. Предмет і об'єкт, закони та категорії соціології. Місце соціології в системі, її зв'язок з іншими науками.

Основні поняття: поняття соціології як науки, предмет соціології, концептуальні засади соціології, базові категорії соціології.

ПЛАН

1. Соціально-економічні і науково-теоретичні передумови виникнення соціології
2. Предмет і об'єкт соціології
3. Закони і категорії соціології
4. Методи соціології: історичний, порівняльний, спостереження, експериментальний.
5. Місце соціології в системі суспільствознавства.

Теми рефератів:

1. «Взаємовідносини соціології з іншими суспільними науками».
2. «Соціологічні методи дослідження»

Питання для обговорення:

1. Чим спричинена поява соціології як науки?
2. Охарактеризуйте спільні та відмінні ознаки об'єкта і предмета соціології як науки.
3. Чим відрізняється предмет соціології від предметів інших наук про суспільство?
4. Які особливості категорії «соціальне» в соціології?
5. Аргументуйте твердження про соціологію як одну з провідних соціально-гуманітарних дисциплін.
6. За якими категоріями класифікують соціологічні закони?
7. У чому виявляється специфіка соціальних закономірностей?
8. Які основні завдання соціологічної науки на сучасному етапі? Чим вони зумовлені?
9. Охарактеризуйте взаємовідносини соціології з іншими науками про людину і суспільство.

Заняття 2. Виникнення і становлення соціології як самостійної науки. Структура і функції соціології як науки, її зв'язок з іншими науками.

Основні поняття: протосоціологічний етап, ієрархія соціологічного знання, функції соціології, завдання соціології.

ПЛАН

1. Протосоціологічний період у формуванні соціологічних поглядів.
2. Структура соціологічної науки
3. Структура соціологічного знання.
4. Функції соціології: теоретико-пізнавальна, інформаційна, прогностична, світоглядна.
5. Зв'язок соціології з іншими галузями наукового знання.

Теми рефератів:

1. «Спеціальні соціологічні теорії».
2. «Взаємодія макро- і мікросоціології в системі соціологічного знання».

Питання для обговорення:

1. Як взаємодіють різні елементи структури соціологічного знання?
2. Чим відрізняються макро- і мікросоціологічні теорії?
3. Обґрунтуйте загальнонаукові принципи на яких базуються соціологічні знання.
4. Чому соціологію вважають міждисциплінарною наукою?
5. Чи справді емпірична соціологія відмежована від теоретичних знань?
6. У чому суть основних функцій соціології?
7. Чим зумовлений поділ різноманітних функцій соціології на три основні групи?

Заняття 3. Класична соціологія: основні етапи розвитку соціологічної думки. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології Соціологічна думка в Україні.

Основні поняття: класичний період, натуралістичні школи, концептуальні напрями соціології, соціологічна думка в Україні.

ПЛАН

1. Класичний період розвитку світової соціології.
2. Натуралістичні школи в соціології, представники.
3. Сучасна західна соціологія.
4. Основні школи і концептуальні напрями сучасної західної соціології.
5. Соціологічна думка і соціологія в Україні: зародження і розвиток.

Теми рефератів:

1. «Контівська» соціологія: вплив попередніх поколінь».
2. «Структурно-функціональний підхід Спенсера до вивчення суспільства як соціального явища».
3. «Витоки соціологічного знання».
4. «Соціологічний позитивізм та його школи».
5. «Психологічний напрям у соціології».
6. «Марксистська соціологічна концепція».
7. «Розуміюча соціологія» М. Вебера».
8. «Емпірична соціологія: основні напрями і школи».

Питання для обговорення:

1. У чому полягають особливості натуралістичного напрямку в соціології XIX- початку XX ст.?
2. Які причини зумовили інтенсивний розвиток емпіричних соціальних обстежень і досліджень у Європі XIX ст.
3. З'ясуйте особливості психологічного напрямку в соціології XIX- початку XX ст.?
4. Охарактеризуйте етапи зародження і розвитку соціологічної думки в Україні?
5. Проаналізуйте основні парадигми класичної соціології XIX ст.
6. У чому полягають особливості розвитку вітчизняної соціології XX ст.
7. Охарактеризуйте основні сучасні західні соціологічні теорії.

Заняття 4. Суспільство: сутність, типи, тенденції розвитку. Соціальна структура суспільства, її основні види та елементи. Соціальна взаємодія: відносини, конфлікти, система соціального контролю.

Основні поняття: суспільство, соціальні відносини, конфлікти, соціальні зв'язки, взаємодія.

ПЛАН

1. Поняття суспільства як системи. Основні принципи системного підходу до аналізу суспільства: сутність, структура, функціонування.
2. Соціальні зв'язки, соціальна взаємодія, соціальні відносини і соціальні конфлікти.
3. Детерміністський та функціональний аспекти аналізу суспільства.
4. Ознаки суспільства – комунікація, виробництво товарів та послуг, розподіл цих товарів, захист членів суспільства, відтворення суспільства, соціальний контроль.
5. Типи суспільств. Спосіб виробництва, рівень технології, характер управління, культура і релігія як критерії типології.

Теми рефератів:

1. «Соціологічні проблеми удосконалення взаємовідносин природи та суспільства».
2. «Системність і суспільство».
3. «Комунікація як соціальне явище».
4. «Україна на шляху до громадянського суспільства: труднощі та перспективи».
5. «Індивід і суспільство».
6. «Глобалізація як фактор розвитку сучасного суспільства».
7. «Культура та соціальні конфлікти».
8. «Проблема типологізації конфліктів у соціології».
9. «Переговори у конфліктних ситуаціях».
10. «Особливості виробничих конфліктів та способи їх подолання».
11. «Проблематика конфлікту в історії соціології».
12. «Особливості соціальних конфліктів в сучасній Україні».

Питання для обговорення:

1. Чим відрізняється соціологічне визначення суспільства від філософського?
2. Назвіть і охарактеризуйте основні ознаки суспільства.
3. Що таке соціальна система?
4. Чим відрізняється системний аналіз суспільства від детерміністського?
5. Охарактеризуйте особливості функціонального підходу до вивчення суспільства.
6. Поясніть сутність суспільства з позицій індивідуалізму. Які функції виконують конфлікти?
7. Які існують методи розв'язання конфліктів?
8. Назвіть і охарактеризуйте стадії конфлікту.
9. Назвіть типові причини між особових конфліктів.
10. Що передбачає управління конфліктом?
11. Які, на вашу думку, найбільш прийнятні методи для вирішення соціальних конфліктів і чому?

Заняття 5. Соціальні зміни і соціальні процеси: сутність, різновиди, причини. Соціальні рухи, їх природа і типи.

Основні поняття: соціальні процеси, соціальні рухи, розвиток, зміни, типологія

ПЛАН

1. Сутність соціальних змін, типологічна різноманітність.
2. Причини соціальних змін.
3. Соціальні рухи, їх природа і типи.
4. Соціальні процеси і їх різновиди

Теми рефератів:

1. «Соціальна динаміка та її джерела».
2. «Еволюційне і революційне в соціальному розвитку».
3. «Сучасний прогрес і глобалізм».
4. «Еміграційні процеси в сучасному демографічному розвитку України».
5. «Культура як фактор соціальних змін».
6. «Соціальні революції і реформи».

Питання для обговорення:

1. Як співвідносяться поняття «соціальний процес» і «соціальна зміна»?
2. Назвіть і охарактеризуйте основні види соціальних процесів.
3. Наведіть приклади інноваційних змін.
4. Що може виступати факторами соціальних змін?
5. Які соціальні умови сприяють появі соціальних рухів?
6. Використовуючи свої знання з історії наведіть приклади експресивних рухів.

Заняття 6. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Основні поняття: особистість, гендер, соціальний статус, соціалізація, покоління, вік.

ПЛАН

1. Структурні елементи особистості. Сутність поняття «особистість» в соціології.
2. Соціальна структура особистості.
3. Покоління і їх відносини.
4. Гендер як характеристика особистості.
5. Соціальний статус і соціальні ролі особистості.
6. Сутність процесу соціалізації особистості.

Теми рефератів:

1. «Соціальна типологія особистості».
2. «Соціалізація як проблема становлення особистості».
3. «Мотивація соціальної діяльності людини».
4. «Соціальний статус та соціальні ролі особистості».
5. «Конформізм як соціальне явище».
6. «Наукові підходи до пояснення причин девіації».
7. «Шляхи і засоби профілактики девіантної поведінки».
8. «Біологічні та психологічні трактування причин девіації».

Питання для обговорення:

1. Що таке особистість? Як соціологія трактує сутність особистості?
2. Охарактеризуйте основні соціологічні теорії особистості.
3. У чому полягає сутність соціального статусу особистості та під впливом яких чинників він може змінюватися?
4. Які фактори відіграють найбільшу роль у процесі соціалізації особи?
5. Яке значення для соціалізації особи має отримання вищої освіти?
6. Під впливом яких соціальних чинників в сучасному світі збільшується кількість проявів девіантної поведінки?

Заняття 7. Культура як соціальний феномен.

Основні поняття: культура, духовне життя, структура, елементи, суспільство.

ПЛАН

1. Соціальна сутність культури.
2. Основні функції культури.
3. Структурні елементи і форми вияву культури в житті людини та суспільства.
4. Загальнолюдське і національне в культурі.
5. Масова культура і духовне життя суспільства.

Теми рефератів:

1. «Проблеми культурної єдності людства».
2. «Універсальні компоненти культури».

Питання для обговорення:

1. У чому полягають особливості поняття «культура» з точки зору соціологічного аналізу.
2. Визначте основні критерії класифікації і форми вияву культури у житті людини і суспільства.
3. У якому співвідношенні пере перебувають загальнолюдське і національне в культурі?
4. Які чинники, на Ваш погляд, обумовлюють національну самобутність, національну свідомість, національний характер?
5. Проаналізуйте вплив масової культури на духовне життя суспільства.

Заняття 8. Соціологія комунікацій.

I. Ознайомлення студентів із програмою практичних занять, методами та формами проведення занять.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

III. Підведення підсумків заняття

Основні поняття: соціологія комунікації, масові комунікації, концептуальні підходи, вплив.

ПЛАН

1. Історія виникнення соціології комунікації.
2. Предмет і об'єкт соціології комунікації.
3. Особливості функціонування масової комунікації.
4. Поняття «мовної особистості» і «комунікативної особистості» в соціології
5. Концептуальні підходи до вивчення впливу масової комунікації на суспільство.

Теми рефератів:

1. «Постмодерністські концепції. Знаки для фіксування навколишньої реальності»
2. «Вплив 25-го кадру на свідомість людини»

Питання для обговорення:

1. Розкрийте логіку розвитку засобів масової комунікації від появи перших друкованих видань до сучасності.
2. Наскільки розвиток науково-технічного прогресу обумовлює рівень впливу масової комунікації на суспільство?
3. Підтвердьте прикладами принципово високий рівень опосередкованого впливу на суспільство сучасних мас-медіа (телебачення, інтернет).
4. Чому концепція «масової людини» негативно оцінює можливості сучасних мас-медіа в культурному будівництві?
5. Як поняття «вибірчі технології» пов'язане із соціологією масових комунікацій?

Заняття 9. Економічна соціологія.

I. Ознайомлення студентів із програмою практичних занять, методами та формами проведення занять.

II. Перевірка рівня засвоєння студентами основних теоретичних положень з теми заняття.

III. Підведення підсумків заняття

Основні поняття: категорії, економічна соціологія, підприємницька діяльність, класифікація, соціально-економічна діяльність.

ПЛАН

1. Предмет, об'єкт і функції економічної соціології.
2. Категорії економічної соціології.
3. Економічна поведінка. Види соціально-економічної поведінки.
4. Становлення економічної соціології як науки.
5. Підприємництво як соціально-економічна діяльність.

Теми рефератів:

1. «Індустріальна соціологія: шляхи ефективного управління людським фактором економіки».
2. «Теорія економічного лібералізму А.Сміта».
3. «Техніка економічного аналізу Д.Рікардо».

Питання для обговорення:

1. Розкрийте особливості економічної соціології як спеціальної соціологічної теорії.
2. Охарактеризуйте головні чинники, що зумовили розвиток і становлення економічної соціології.
3. За якими критеріями класифікують систему категорій економічної соціології.
4. Розкрийте особливості становлення вітчизняної економічної соціології.
5. Чим обумовлені особливості підприємництва як соціальної діяльності?
6. У чому виявляється природа підприємницької діяльності з точки зору соціологічного підходу?
7. З'ясуйте позитивні і негативні наслідки підприємництва, назвіть основні умови його розвитку.

Заняття 10. Соціологія праці та зайнятості.

Основні поняття: професійна соціалізація, трудова адаптація, мотивація соціально-психологічний клімат, трудова кар'єра, соціологічні ідеї.

ПЛАН

1. Предмет, об'єкт і функції соціології праці та зайнятості.
2. Категорії і поняття соціології праці та зайнятості.
3. Формування соціологічних ідей про працю.
4. Професійна соціалізація: трудова адаптація, соціально-психологічний клімат, мотивація трудової діяльності.
5. Роль соціології праці та зайнятості у вирішенні соціально-економічних проблем.

Теми рефератів:

1. «Соціальне значення трудової кар'єри як засобу самоутвердження і самореалізації людини»
2. «Особливості зайнятості в Україні: нерегламентована зайнятість, безробіття»

Питання для обговорення:

1. У чому полягають особливості об'єкта і предмета соціології праці?

2. Охарактеризуйте головні категорії, поняття соціології праці та зайнятості.
3. Які елементи міжнародного досвіду регулювання зайнятості населення можна використати в Україні?
4. Які специфічні ознаки безробіття в Україні?
5. Проаналізуйте погляди на працю Ф.В.Тейлора. Що нового він вніс у розвиток соціології праці?
6. Проясніть сутність Хоторнського експерименту. Чим збагатив він соціологію праці?
7. Визначте головні завдання соціології праці на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

4. Питання для самостійного опрацювання

1. Визначте об'єкт та предмет соціології.
2. Обґрунтуйте взаємозв'язок теорії і практики науки соціології.
3. Через які функції реалізується теорія та практика соціології.?
4. Визначте особливість соціології у порівнянні з іншими суспільними науками.
5. Як ви розумієте поняття «протосоціологія»?
6. Назвіть представників класичного періоду розвитку соціологічного знання.
7. Які теорії та напрямки західної соціології можна віднести до макросоціологічного підходу, а які до мікросоціологічного підходу.
8. Поясніть, в чому відмінності між поняттями «суспільство», «країна», «держава»?
9. Чому суспільство в соціології розглядається як соціальна система?
10. Визначте сутність поняття «соціальна структура суспільства».
11. Охарактеризуйте основні елементи соціальної структури суспільства.
12. Як ви розумієте поняття «соціальна стратифікація» та «соціальна мобільність».
13. Визначте та охарактеризуйте етапи розвитку теорій суспільства.
14. Доведіть, що суспільство можна розглядати як систему, що має власну структуру.
15. Охарактеризуйте теорії виникнення суспільства, їх слабкі та сильні сторони.
16. У чому полягають особливості поняття «дуалістичне суспільство».
17. Визначте характерні ознаки індустріального та постіндустріального суспільства на прикладі порівняння сучасного стану України з однією з розвинутих країн світу.
18. Які зміни належать до соціальних?
19. Чому проблеми інновації набули популярності в другій половині ХХ ст.?
20. Що таке соціальні рухи? Які причини їх виникнення та стадії розвитку?
21. У чому полягає відмінність соціальних рухів від соціальних груп та соціальних інститутів?
22. Що сприяє виникненню реформаторських рухів?
23. У чому полягають завдання соціології у вивченні соціальних процесів?
24. У чому полягають відмінності між поняттями «людина», «індивід», «особистість»?
25. На яких підставах вік особистості тлумачать як соціальну категорію?
26. Охарактеризуйте особливості вікових етапів людського життя.
27. Що таке гендерна соціалізація? Які чинники впливають на цей процес? У чому полягають відмінності у соціалізації чоловіків і жінок?
28. Проаналізуйте сутність і роль гендерних стереотипів, тенденцію їх розвитку в сучасному суспільстві.
29. Охарактеризуйте основні функції культури
30. Які структурні елементи складають культуру як соціальну систему?
31. У чому сенс постмодерністської теорії сутності масової комунікації?

32. Охарактеризуйте сучасні теорії, що пояснюють особливості функціонування масової комунікації. У чому полягає відмінність між ними?
33. Розкрийте сутність соціального механізму розвитку економіки.
34. У чому полягають особливості основних етапів становлення західної економічної соціології?
35. Охарактеризуйте періоди розвитку західної соціології праці.
36. У чому полягають особливості розвитку вітчизняної соціології праці?
37. Фундатори Українського соціологічного інституту.
38. Виникнення теорії соціальної дії.
39. Договірна теорія держави в Україні.
40. Козацтво в українському суспільстві XVII ст.

5. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ

1. Соціологія – це:

- а) наука про суспільство;
- б) вчення про соціальні групи і соціальні спільноти;
- в) наука про соціальні відносини і соціальну поведінку;
- г) усі відповіді правильні.

2. У якій з відповідей найповніше і найглибше розкрито предмет соціології:

- а) Це система наукового знання, яка пояснює поведінку людей як представників великих соціальних груп;
- б) Це наука, що вивчає суспільство як цілісну організовану систему соціальних зв'язків і відносин, інститутів, суспільних груп, які взаємодіють між собою;
- в) Це наука про становлення, розвиток і функціонування соціальних спільностей, соціальних організацій і соціальних процесів;
- г) це наука про суспільство як єдину соціальну систему, про тенденції, закони і функціонування і розвитку, про прояви даних законів і закономірностей в діяльності соціальних суб'єктів малих і великих соціальних груп і спільностей людей, а також окремих особистостей.

3. Категорії "соціальний прогрес", "соціальна ідея", "соціальний рух", "соціальна інновація" розкривають суть:

- а) соціальних процесів;
- б) соціального розвитку;
- в) соціальних спільнот;
- г) соціальних зв'язків.

4. Під структурою соціологічного знання розуміють:

- а) орієнтацію соціологічного дослідження;
- б) рівні соціологічного пізнання;
- в) ступінь узагальнення соціологічного знання;

г) певним чином упорядковану систему знань про суспільство як динамічно функціонуючий соціальний організм.

5. До галузевих соціологічних теорій належить:

- а) соціологія малих груп;
- б) соціологія міста;
- в) соціологія культури;
- г) соціологія сім'ї.

6. Вкажіть галузь, що не належить до спеціальних соціологічних теорій.

- а) соціологія медицини;
- б) соціологія освіти;
- в) соціологія сім'ї;
- г) соціологія масової комунікації.

7. В добу Нового часу вперше цілісне системне вивчення суспільства запропонував:

- а) Ф. Бекон;
- б) Т. Гоббс;
- в) Дж. Віко;
- г) Дж. Локк.

8. Фундатором соціології як науки є:

- а) І. Кант;
- б) Г. Гегель;
- в) О. Конт;
- г) К. Маркс.

9. Обґрунтування доцільності використання еволюційного вчення у поясненні життєдіяльності суспільства і залучення в арсенал соціології започаткував:

- а) К. Маркс;
- б) Е. Дюркгейм;
- в) Г. Спенсер;
- г) В. Самнер.

10. К.Маркс широко використовував у свої дослідженнях соціологічний метод:

- а) біхевіоризм;
- б) позитивізм;
- в) історичний матеріалізм;

г) соціал-дарвінізм.

11. Хто із запропонованих соціологів є представником пост структуралізму?

- а) Ю.Хабермас
- б) М.Фуко
- в) А.Шюц
- г) Л.Вайт

12. На встановленні умов та соціального контексту сказаного і зробленого як необхідних складових побудови певної соціальної реальності акцентує увагу:

- а) функціоналізм;
- б) етнометодологія;
- в) технократизм;
- г) конфліктологія.

13. Назвіть представника структурного функціоналізму.

- а) Р.Мертон
- б) Т.Кун
- в) Ф.Тьонніс
- г) П.Сорокін.

14. Ідеї природного права вперше системно почав розробляти:

- а) І. Вишенський;
- б) С. Оріховський;
- в) М. Смотрицький;
- г) Т. Прокопович.

15. Принцип „нерівної рівності ” в українській суспільній думці XVIII ст. обґрунтував:

- а) Г. Сковорода;
- б) Ю. Кониський;
- в) Г. Щербацький;
- г) Я. Козельський.

16. Початок української соціології як науки пов'язують з діяльністю:

- а) Наукового товариства ім. Шевченка;
- б) Просвіти;
- в) Женевського гуртка українських вчених;
- г) Товариства імені Нестора-літописця.

17. Автором першої української праці соціологічного характеру вважається:

- а) Б. Кістяківський;
- б) С. Подолинський;
- в) М. Драгоманов;
- г) М. Зібер.

18. Фундатором Українського соціологічного інституту у Відні був:

- а) М. Ковалевський;
- б) В. Липинський;
- в) М. Грушевський;
- г) М. Туган-Барановський.

19. Фундатором українського Соціологічного товариства та Українського інституту громадознавства в Празі виступив у 1923-1924 рр.:

- а) О. Бочковський;
- б) Б. Кістяківський
- в) М. Шаповал;
- г) В. Старосольський

20. Інститут соціології Академії наук України створений в:

- а) 1993 р.
- б) 2001 р;
- в) 1990 р;
- г) 1968 р.

20. Хто є автором твердження: «Суспільство існує для блага своїх членів, а не члени його існують заради суспільства»?

- а) Е.Дюркгейм;
- б) М.Вебер;
- в) Г.Спенсер;
- г) Г.Зіммель.

21. Хто з представників класичної соціології ввів у обіг поняття «аномія»?

- а) Е.Дюркгейм;
- б) Г.Спенсер;
- в) О.Конт;
- г) М.Вебер.

- 22. Багатоманітність соціальних зв'язків, відносин, всі соціальні інститути і спільноти забезпечують всеосяжний, різносторонній характер суспільства. Про яку основну ознаку суспільства йдеться?**
- а) універсальність;
  - б) автономність;
  - в) інтегративність;
  - г) територія.
- 23. За цим критерієм всі існуючі суспільства поділяють на традиційні, індустріальні та постіндустріальні. Про який критерій класифікації суспільств йдеться?**
- а) наявність писемності;
  - б) чисельність рівнів управління;
  - в) ступінь соціальної диференціації;
  - г) спосіб здобування засобів до існування.
- 24. Складне суспільство – це таке:**
- а) що утворене з декількох держав або країн;
  - б) в якому існують багаті і бідні;
  - в) де є декілька рівнів управління;
  - г) де є кілька рівнів управління; декілька соціальних верств населення, що розташовуються зверху вниз із зменшенням доходів.
- 25. В якому із зазначених суспільств поєднуються як головні їхні ознаки сфера послуг, знання як мета діяльності, університет як соціальна організація?**
- а) протосуспільство;
  - б) індустріальне суспільство
  - в) традиційне суспільство;
  - г) постіндустріальне суспільство.
- 26. Це поняття позначає зміни, що відбуваються впродовж деякого часу у соціальних спільнотах, групах, інститутах, організаціях та суспільствах, в їх взаєминах одне з одним, а також з індивідами. Про яке поняття йдеться?**
- а) соціальний розвиток;
  - б) соціальний прогрес;
  - в) соціальний процес;
  - г) соціальна трансформація.
- 27. Зміни, що відбуваються у сім'ї, в елементах будь-якої соціальної спільноти (малої групи, професійної групи, нації), в елементах соціальних інститутів (торгівлі, освіти, науки, релігії) можна зараховувати до:**
- а) структурних змін;
  - б) процесуальних змін;
  - в) мотиваційних змін;

г) функціональних змін.

28. При переході до ринкових відносин на перший план у людей виступають інтереси особистого грошового заробітку, прибутку, що впливає на їхню поведінку, мислення, свідомість. Про які соціальні зміни йдеться?

- а) структурні;
- б) процесуальні;
- в) мотиваційні;
- г) функціональні.

29. Радіо, телебачення, Інтернет – все це можна віднести до такого фактора соціальних змін:

- а) природне оточення;
- б) демографічні зміни;
- в) технологічні зміни;
- г) людські дії.

30. Козацтво в українському суспільстві XVII ст. – це приклад:

- а) соціальної верстви;
- б) неформальної верстви;
- в) соціально-демографічної групи;
- г) етносоціальної групи.

31. Індивіди, які володіють власністю і доходами, що забезпечує їм західні стандарти споживання і мають високий рівень домагань на легальне підвищення свого соціального статусу, в Україні належать до:

- а) регіональних та корпоративних еліт;
- б) українського „верхнього середнього класу”;
- в) українського „динамічного середнього класу”;
- г) криміналітету.

32. Середній клас в Україні за різними підрахунками складає:

- а) 5-8%;
- б) 12-15%;
- в) 30%;
- г) 45%.

33. Це поняття позначає зміни, що відбуваються впродовж деякого часу у соціальних спільнотах, групах, інститутах, організаціях та суспільствах, в їх взаєминах одне з одним, а також з індивідами. Про яке поняття йдеться?

- а) соціальний розвиток;
- б) соціальний прогрес;
- в) соціальний процес;
- г) соціальна трансформація.

34. Зміни, що відбуваються у сім'ї, в елементах будь-якої соціальної спільноти (малої групи, професійної групи, нації), в елементах соціальних інститутів (торгівлі, освіти, науки, релігії) можна зараховувати до:

- а) структурних змін;
- б) процесуальних змін;
- в) мотиваційних змін;
- г) функціональних змін.

35. Всезагальні зміни, які передбачають докорінне ламання соціального об'єкта, і, як правило, спираються на насильство, - це:

- а) еволюційні зміни;
- б) революційні зміни;
- в) прогресивні зміни;
- г) реформаційні зміни.

36. Післявоєнний «бебі-бум» у США і подальші зміни в американському суспільстві, що з ним пов'язані, можна зараховувати до:

- а) фактора природного оточення;
- б) фактора людських дій;
- в) фактора демографічних змін;
- г) технологічного фактора.

37. Погляд на причину появи соціального руху як своєрідної реакції на усвідомлення відносно великою кількістю індивідів відсутності засобів, необхідних для свого щастя і добробуту, репрезентує:

- а) теорія масового суспільства;
- б) теорія структурної напруженості;
- в) теорія мобілізації засобів;
- г) теорія депривації.

38. Народний рух України за перебудову можна зараховувати до:

- а) регресивних рухів;
- б) революційних рухів;
- в) реформістських рухів;
- г) утопічних рухів.

39. Рух байкерів можна зараховувати до:

- а) утопічних рухів;
- б) реформістських рухів;
- в) експресивних рухів;
- г) революційних рухів.

40. Соціальний процес, що передбачає узгодження діяльності індивідів, груп для досягнення загальної мети незалежно від її характеру, прийнято називати:

- а) асиміляцією;
- б) пристосуванням;
- в) співробітництвом;
- г) конкуренцією.

41. Прикладом соціального інституту є:

- а) Інститут соціології НАН України;
- б) Львівський банківський інститут;
- в) сім'я;
- г) релігія.

42. Мова, освіта є складовими потреби в процесі інституалізації:

- а) безпеки громадян, захисту їх життя і благополуччя;
- б) підтримки системи нерівності;
- в) комунікації;
- г) соціального контролю.

43. Функції соціального інституту, які офіційно не декларуються, але фактично здійснюються, констатують як:

- а) комунікативні; інтегративні;
- б) явні;
- в) репродуктивні;
- г) латентні.

44. Соціальні інститути, що регулюють повсякденну поведінку людей та організують добровільні об'єднання, зараховують до:

- а) політичних;
- б) соціальних;
- в) виховних;
- г) культурних.

45. Функції соціального інституту, які офіційно не декларуються, але фактично здійснюються, констатують як:

- а) комунікативні;
- б) інтегративні;
- в) репродуктивні;
- г) латентні.

46. Цим терміном позначається те особливе і специфічне, що вирізняє одну людину з-поміж інших, включно з її природними, соціальними, фізіологічними і психічними, успадкованими і набутими якостями. Це:

- а) індивід;

- б) людина;
- в) особистість;
- г) індивідуальність.

47. Хто є автором структурної теорії особистості, згідно з якою особистість є суперечливою єдністю трьох взаємодіючих сфер: "Воно", "Я" і "Над-Я"?

- а) Е.Фромм;
- б) Е.Дюркгейм;
- в) З.Фрейд;
- г) В.Парето.

48. Хто є автором концепції «нелогічних дій» в соціології особистості?

- а) М.Вебер;
- б) П.Сорокін;
- в) В.Парето;
- г) Ч.Кулі.

49. Потреба у самовираженні через творчість належить до однієї з груп потреб:

- а) екзистенціальних;
- б) духовних;
- в) престижних;
- г) соціальних.

50. Нормативна особистість – це:

- а) несоціалізована особистість;
- б) екстраверт;
- в) особистість, що відповідає даному суспільству;
- г) усі відповіді неправильні.

51. Процес формування соціальних якостей, завдяки яким людина може успішно функціонувати у межах різних типів соціальних зв'язків, спільнот, груп та інститутів виступає як:

- а) соціальна адаптація;
- б) соціальна аномія;
- в) соціалізація;
- г) соціальна комунікація.

52. Культура зберігає, передає і вдосконалює людський досвід. У цьому полягає її:

- а) регулятивна функція;
- б) інтегральна функція;
- в) функція соціальної пам'яті;
- г) комунікативна функція.

53. Діяльнісна точка зору визначає культуру як:

- а) соціальний інститут;
- б) світ цінностей;
- в) небіологічна знакова система;
- г) сукупність технологій.

54. Яким відомим поняттям можна визначити таке ставлення до цінностей іншої культури: «Джаз не для нас, він для джунглів»?

- а) націоналізм;
- б) етноцентризм;
- в) шовінізм;
- г) конформізм.

55. Запропонував розглядати культуру як основну передумову розвитку і функціонування всіх сфер життєдіяльності суспільства:

- а) М.Адлер;
- б) Б.Маліновський;
- в) Т. Парсонс;
- г) М. Вебер.

56. Сутність кумулятивної функції культури полягає в:

- а) трансляції соціального досвіду;
- б) соціальному управлінні поведінки людини в суспільстві;
- в) розвитку творчого потенціалу людини;
- г) накопиченні та збереженні соціального досвіду.

57. Сукупність елементів культурної спадщини, які передаються з покоління в покоління і є цінністю в межах цієї культури, захищують до:

- а) цінностей;
- б) норм;
- в) традицій;
- г) звичаїв.

58. Провідною функцією масової культури, що отримала значне поширення на сучасному етапі розвитку людства, вважається:

- а) ціннісно-орієнтаційна;
- б) інформаційна;
- в) нормативно-регулююча;
- г) розважально-компенсаторна.

59. Схвалені суспільством масові взірці дій, які рекомендується виконувати – це:

- а) закони;
- б) цінності;
- в) звичаї;
- г) моральні норми.

60. Засвоєння індивідом певних рис і елементів культури характеризує поняття:

- а) аккультурація;
- б) культурна трансмісія;
- в) інновація;
- г) дифузія.

61. Властивість дифузії у культурі відбирати одні риси та запозичувати їх і не приймати інші, свідчить про процес:

- а) диференціації;
- б) амальгамації;
- в) селективності;
- г) лабільності.

62. Протистояння в Україні відбуваються:

- а) між українською і російською ідентичністю;
- б) між різними варіантами української ідентичності.
- б) інституційному;
- г) загальнотеоретичному.

63. Предметом економічної соціології виступає:

- а) економіка як соціальне явище;
- б) соціальні механізми регулювання економічних відносин;
- в) економіка як самодостатнє явище, безвідносно до
- г) інших сфер життя суспільства.

64. Економічна соціологія як самостійна галузь соціологічної науки виникла у США в:

- а) 20-х рр. XX ст.;
- б) 30- х рр. XX ст.;
- в) 50- х рр. XX ст.;
- г) 60 х рр. XX ст.

65. Відносини власності на засоби і результати виробництва є різновидом:

- а) виробничих відносин;
- б) обмінних відносин;
- в) розподільчих відносин;
- г) відносин у сфері споживання.

66. Вияв індивідуальності та самореалізації особистості у сфері виробництва, обміну та споживання, рівень її економічної взаємодії із зовнішнім середовищем є виявом:

- а) економічної соціальної ролі;

- б) економічного мислення;
- в) економічної свідомості;
- г) економічної активності.

6. Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Васильченко О.М. Репродуктивна поведінка особистості. Соціально-психологічний аналіз: монографія / О.М. Васильченко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2013. – 547 с.
2. Великі війни, великі трансформації: історична соціологія 20-го століття, 1914-2014: Матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 27-28 листопада 2014 р.) / Укладачі А.А. Мельниченко, П.В.Кутуєв, А.О. Мігалуш. – К.: Політехніка, 2014. – 337 с.
3. Верховод Л. І. В 31 Соціологія культури та міжкультурна комунікація : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заочн. форми навч. спец. «Соціологія» / Л. І. Верховод ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018. – 263 с.
4. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс]: навчальний посібник/ О.А. Рахманов, С.С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. – К. : КНЕУ, 2017. – 279 с.
5. Литвинчук О. Маргіналізація українського суспільства [Електронний ресурс] / О. Литвинчук // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філософія. - 2015. - Вип. 17. - С. 51-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2015_17_12.
6. Соціологія [Текст] : курс лекцій для студентів усіх спец. ден. та заоч. форм навчання / Є. В. Болотіна, В. Б. Мішура ; Донбас. держ. машинобуд. акад. (ДДМА). - Краматорськ : ДДМА, 2016. - 109 с.
7. Стан сучасного українського суспільства: цивілізований вимір/ [О.Г.Злобіна, Н.В.Костенко, М.О.Шульга та ін.]; за наук.ред. М.О. Шульги. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2017. -198 с.
8. Социология культуры : учеб. пособие / Е. Н. Нархова, Д. Ю. Нархов ; М-во науки и высш. образования Рос. Федерации, Урал. федер. ун-т. — Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2019. - 302 с.
9. Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму / [О.Г.Злобіна, М.О.Шульга, Л.Д. Бевзенко та ін.] ; за наук.ред. О.Г.Злобіної. — Київ : Інститут соціології НАН України, 2016. – 276 с.
10. Теоретики світової соціології: життя та творчий спадок (Путівник портретною галереєю Інституту соціології НАН України); за ред. акад. НАН України, проф., д.ен. В.Ворони-Київ: Інститут соціології НАН України, 2015. – 301 с.

Додаткова література

1. Культура і мистецтво у сучасному світі: Наукові записки КНУКіМ. Випуск 16 / Київський національний університет культури і мистецтв. – К., 2015. – 248 с
2. Лукашевич М.П. Соціологія сім'ї: теорія і практика: навч. посібник. – К. : ППК ДСЗУ, 2012. -186 с.
3. Підходи до класового аналізу : колективна монографія / за ред. Е. О. Райта ; переклад з англ. О. Симончук. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 287 с.
4. Пилипенко В. Є., Попова І. М., Танчер В. В. та ін. /Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посіб. 2-е вид. — К.: Каравела, 2004. — 350 с.
5. Соціологія : підручник / М. П. Требін, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. ; за ред. М. П. Требіна. — Х. : Право, 2010. — 224 с.

6. Як відчути себе членом соціологічного співтовариства (Рецензія на підручник Кононов І. Ф. Теоретична соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів: у 2 т. – Луганськ : В-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – Т.1. Соціальність та її форми. – 576 с.; Т.2. Сучасні суспільства: структури та процеси. – 336 с.) / С. Щудло // [Український соціологічний журнал](#). - 2013. - № 1-2. - С. 100-102. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsocj_2013_1-2_16

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
4. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>
5. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
6. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Національна Академія наук України/ Інститут соціології <https://i-soc.com.ua/ua/edition/books/>
8. Українській соціологічний журнал <https://periodicals.karazin.ua/usocjour>
9. <http://ecsoc.hse.ru/> - Електронний журнал «Экономическая социология».
10. <http://sociology.net.ru/> - Социология в сети.
11. <http://www.ispr.ru> – Інститут соціально-політичних досліджень.
12. <http://www.isras.rssi.ru/> – журнал «Социологические исследования».
13. <http://www.nir.ru/socio/> – журнал «Социология: методология, методы»

СОЦІОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

*для здобувачів початкового рівня вищої освіти економічного
факультету спеціальності 071 «Облік і оподаткування»*

Укладач: Черненко Н.І.

*ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
73006, м. Херсон, вул. Стрітенська, 23*